

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ปาปก – ต่ำทราวม”

คำว่า **ปาปก** อ่านตามภาษาบาลีว่า **ปา - ปะ - กะ** แปลว่า **ต่ำทราวม** ในที่นี้ มุ่งหมายถึง ธรรม (สิ่งที่มีจริง) ที่ต่ำทราวม ได้แก่ อกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง **ซึ่งเป็นธรรมที่มีโทษ ไม่มีประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น** และเมื่ออกุศลธรรมซึ่งเป็นธรรมที่ต่ำทราวมเกิดขึ้นกับผู้ใด ผู้นั้นก็เป็นผู้ต่ำทราวม ด้วยอำนาจของอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นนั่นเอง

ข้อความในธัมมปัทฏฐกถา อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ได้แสดงความเป็นจริงไว้ว่า ธรรมที่ต่ำทราวม กล่าวคือ อกุศลธรรม นั้น เป็นมลทิน (เครื่องเศร้าหมอง) ทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า ดังนี้

สองบทว่า ปาปกา ธมฺมา ความว่า ก็ธรรมทั้งหลาย ที่เป็นอกุศล เป็นมลทินทั้งนั้น ทั้งในโลกนี้ ทั้งในโลกหน้า”

เมื่อได้ศึกษาพระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา จะพบข้อความที่แสดงถึงความเป็นไปของบุคคลในครั้งอดีตกาล ในสมัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่เสด็จดับขันธปรินิพพาน จะเห็นได้ว่าตัวอย่างของผู้ที่จะเป็นพระอริยบุคคลทั้งหลาย บางบุคคล ก่อนที่จะได้ฟังพระธรรม อกุศลข้างมีกำลังที่จะแสดงออกมาทางกาย ทางวาจา ตามการสะสมของตนเอง แสดงให้เห็นว่าถ้าโลกุตตรปัญญา (ปัญญาที่ทำกิจดับอกุศล) ยังไม่เกิด ยังไม่มีทางที่จะดับอกุศลใดๆ ได้เลย พฤติกรรมทางกาย ทางวาจาที่แสดงออกก็ยังคงเป็นไปตามกำลังของอกุศลนั้นๆ แสดงให้เห็นว่า โลกะ ความติดข้องยินดีพอใจ ซึ่งเป็นอกุศลประเภทหนึ่ง เป็นสิ่งที่มีกำลังมากแค่ไหน ในพระสูตรต้นตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ชีรูกขสูตร มีข้อความที่แสดงไว้ว่า อุปมาเหมือนกับต้นไม้มียางซึ่งชุ่มด้วยยาง เมื่อใดที่เอามีดกรีดลงไป เมื่อนั้นยางก็ย่อมไหลออกมา เพราะฉะนั้น เมื่อทางตาได้ประสบกับอารมณ์ซึ่งเป็นที่พอใจ ไม่มีใครสามารถจะยับยั้งได้เลยที่จะไม่ให้เกิดความพอใจ เหมือนกับโลกะซึ่งสะสมมาเต็ม เมื่อได้อารมณ์ที่พอใจ ก็ทำให้ความพอใจหลั่งไหลออกมาอย่างชุ่มโชกไม่สามารถที่จะยับยั้งได้เลย นี่เป็นชีวิตประจำวันของทุกคนจริงๆ ว่าความติดข้องยินดีพอใจ มีมากแค่ไหน ทางหูอยากจะฟังเสียงที่ไพเราะ ทางจมูกอยากจะได้กลิ่นหอมๆ ทางลิ้นอยากได้ลิ้มรสที่อร่อย ทางกาย อยากได้มีการกระทบสัมผัสที่สบาย เป็นต้น เป็นไปกับด้วยโลกะทั้งนั้น ในขณะนั้น

ที่โลภะกำลังเกิด ไม่สามารถที่จะยับยั้งโลภะได้เลย อกุศลประการอื่นๆ ก็โดยนัยเดียวกัน เมื่อได้เหตุปัจจัยก็เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น ธรรมที่เป็นอกุศลทั้งหมด เป็นสภาพที่ต่ำทราม เป็นสิ่งที่เลวทั้งนั้น จะเป็นสิ่งที่ดีไม่ได้โดยประการทั้งปวง เมื่อธรรมที่ต่ำทราม คือ อกุศลธรรมเกิดขึ้นกับผู้ใด ผู้นั้นก็เป็นผู้ที่ต่ำทรามในขณะนั้น ด้วยอำนาจของอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นเป็นไป

เมื่อได้ศึกษาพระธรรม ก็ย่อมจะค่อยๆ เข้าใจว่า ธรรมมีทั้งฝ่ายกุศลและอกุศล เมื่อเข้าใจจริงๆ ว่าตนเองมีอกุศลซึ่งเป็นธรรมที่ต่ำทราม แล้ว มีความคิดที่จะแก้ไขหรือไม่ ใครจะไปแก้ไขให้ก็ไม่ได้ ไม่มีใครที่สามารถบันดาลธรรมที่ต่ำทรามของแต่ละคนให้หมดสิ้นไปได้ นอกจากปัญญา ก็จะได้เห็นว่า ธรรมที่ต่ำทรามทั้งหลายทั้งปวง ไม่มีประโยชน์เลย มีแต่โทษเท่านั้น แต่สภาพธรรมที่จะเป็นประโยชน์ก็ต้องเป็นปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูก เท่านั้น

เนื่องจากแต่ละคนคุ้นเคยและสะสมธรรมที่ต่ำทรามมามากและยาวนานในสังสารวัฏฏ์นับชาติไม่ถ้วน และในชีวิตประจำวันธรรมที่ต่ำทรามก็เกิดขึ้นมากด้วย จึงไม่มีหนทางอื่นที่จะทำให้เข้าใจความเป็นธรรมที่ต่ำทรามตามความเป็นจริงแล้วค่อยๆ เห็นโทษค่อยๆ ละคลายธรรมที่ต่ำทรามลงได้ นอกจากการศึกษาพระธรรม ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน เพราะหนทางนี้เท่านั้น ที่จะทำให้พ้นจากธรรมที่ต่ำทรามไปที่ละเล็กทีละน้อย

ชีวิตของแต่ละบุคคลในแต่ละชาติ สั้นแสนสั้น เกิดมาแล้วในที่สุดก็ต้องละจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น แต่ก็ไม่สามารถที่จะทราบได้ว่าจะเป็นวันใด เวลาใด ควรที่จะได้พิจารณาว่าการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งมีโอกาสได้ฟังพระธรรม ได้พบกัลยาณมิตรที่ให้ความเข้าใจพระธรรมที่ถูกต้องนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก เป็นสิ่งที่ได้โดยยากแสนยากในสังสารวัฏฏ์ เมื่อเทียบกับการได้รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสกายในชีวิตประจำวัน เมื่อเป็นเช่นนี้ ทุกๆ วัน ควรที่จะได้เตือนตนเองอยู่เสมอว่า ชีวิตอาจจะอยู่ไม่ถึงพรุ่งนี้ก็ได้ อาจจะสิ้นชีวิตในวันนี้ก็ได้ มีโอกาสที่จะฟังพระธรรมก็ควรรีบฟัง รีบสะสมปัญญาในทันที ไม่ละทิ้งโอกาสที่มีค่าขึ้นไป มีโอกาสที่จะได้สะสมกุศลคือความดีประการต่างๆ ก็สะสมทันที เป็นคนดีทันทีทุกที่ทุกเวลาทุกสถานการณ์ เป็นการเติมกุศลทุกๆ วัน เพื่อชำระล้างอกุศลซึ่งเป็นธรรมที่ต่ำทราม เพราะถ้าไม่คอยเติมกุศลแล้วก็ย่อมเป็นเหตุให้อกุศลเกิดพอกพูนหนาแน่นขึ้นเรื่อยๆ และเมื่อได้สะสมเหตุที่ดี คือกุศลไว้แล้ว ผลที่ดีก็ย่อมจะ

เกิดขึ้นตามควรแก่เหตุ ไม่มีโทษใดๆที่จะเกิดมาจากกุศลหรือความดีเลยแม้แต่น้อย ทั้งหมดทั้งปวงนั้น ล้วนเป็นธรรมที่มีจริง ๆ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน

ทุกครั้งที่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ย่อมเกิดประโยชน์ ความรู้ความเข้าใจ ก็จะค่อยๆ เจริญขึ้น เพราะเหตุว่าฟังพระธรรม ก็เพื่อประโยชน์ คือ ความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงๆ ว่า เป็นธรรม ไม่ใช่เรา ซึ่งจะอุปการะเกื้อกูลต่อความเจริญขึ้นของกุศลธรรมอีกมากมาย เมื่อมีโอกาสนี้ที่จะเจริญกุศลประการใดก็เจริญทันที พร้อมทั้งเห็นโทษเห็นภัยของอกุศลซึ่งเป็นธรรมที่ตำหนิที่ที่เกิดขึ้น เช่น ความติดข้อง ความโกรธ ความเห็นผิด ความไม่รู้ เป็นต้น แล้วค่อยๆ ขัดเกลาอกุศลเหล่านี้ จนกว่าจะละได้ในที่สุด นี่คือ ประโยชน์ของการฟังพระธรรม ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญจะเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุดจนออกจากสังสารวัฏฏ์พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]